

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. д-р Бисера Вълева

за присъждане на образователната и научна степен „Доктор“,
научна област 8. Изкуства,
професионално направление 8.2. Изкуствознание и изобразително изкуство

ФАКУЛТЕТ ИЗЯЩНИ ИЗКУСТВА, НХА

Катедра „Изкуствознание“

дисертационен труд на тема:

**„ГРАНИЧНОСТ В ИНТЕРПРЕТАЦИИТЕ НА
ТЕЛЕСНОТО В СЪВРЕМЕННОТО ИЗКУСТВО“**

на

Радослав Генчев Мъглов

Научен ръководител: **проф. д.изк. Свилен Стефанов**

1. Данни за докторантурата:

Радослав Генчев Мъглов е зачислен за докторант в редовна форма на обучение със РЗ–0257–У/2018, в професионално направление „Изобразително изкуство“, научна област „Изкуства“, научна специалност „Изкуствознание и изобразителни изкуства“ към катедра „Изкуствознание“ на НХА.

Дисертационният труд отговаря на закона за РАСРБ и прилагането му в НХА. За периода на работа върху изследването и финализирането на дисертацията няма допуснати нарушения. Всички материали и документи по процедурата отговарят на необходимите изисквания. Спазени са всички указани срокове. В рамките на посочения период докторантът е изпълнил дейностите по индивидуалния учебен план и успешно е положил задължителните изпити.

2. Данни за дисертацията

Представеният за рецензия труд на Радослав Мъглов на

тема: „ГРАНИЧНОСТ В ИНТЕРПРЕТАЦИИТЕ НА ТЕЛЕСНОТО В СЪВРЕМЕННОТО ИЗКУСТВО“ има интердисциплинарен характер, макар и с фокус в областта на историята и теорията на изкуството. Той се състои от увод, три глави, приноси и маркиране на посоки за следващо развитие, като този текст донякъде обединява заключението и отделените приноси, библиография. Общият обем е 170 страници. Неотменна част от него е приложението, където са репродуцирани визуални примери, върху които се изграждат и се доказват тезите на труда. То, според изискванията за академично писане, е извън общото книжно тяло. В текста докторантът коректно борави с терминологията от различни академични области, като и цитирането на източниците е също според изискванията. Библиографията се състои от използвани 14 източници на кирилица, 63 бр. на латиница и 35 източници от интернет.

В Увода докторантът представя параметрите на изследването, фокусирани върху съвременното изкуство с подчертани гранични философски и визуален характеристики. Този аспект е базисен за формулирането на тезите, на основните задачи, на обекта и актуалността на предмета на изследването. Основно доминиращата в труда теза е комплексна по отношение на „телесното“ в изкуството и не постулира крайност в обобщенията. Тя по-скоро осветлява сегмент в съвременните визуално-перформативни изкуства, в който е съществен такъв артистичен проблем (според автора) дефиниращ поливалентността на личния му творчески интерес, както и на актуалната му реализация. Качество на текста е заявената персонална позиция на Радослав Мъглов, която е насочена към овеществяване на търсенията и изследванията му в посока на проучване на философски тези и гранични интерпретации базирани върху телесното при различни съвременни български и чужди визуални артисти.

Както беше отбелязано, предложеният труд е интердисциплинарен, което предопределя и характера на приложената методология в различните части на изследването. Приложените видове анализ пряко произтичат от развитието на основната авторова теза. Методологията на изследването включва: исторически метод, атропологичен, социо-културологичен, като в някои части на текста се откриват сравнителен и съпоставителен анализ на съвременните практики на

визуалните изкуства съвместени с различни хуманитарни изследвания. В целия текст е виден личният опит, наблюденията и обобщенията на автора. В частта от увода, в която обикновено се презентират използваните литературни източници, докторантът представя достатъчно философски и антропологични теории, които му помагат да систематизира анализирания примери утвърждаващи тезите на труда. Радослав Мъглов логично и задълбочено анализира „телесното“ в изкуството, в ракурса на религиозна догматика, на чиято база той привежда примери и контрапримери, наблягайки на авторовата си концепция, като успява да обоснове съответното си място сред различните изследвания по темата върху световни и български автори и тенденции. Съществен е ацентът върху необходимостта от нови или поне различни парадигми към тялото и телесното, които са изградени на базата на „макро мащаба на обозримото“.

В Първа глава от текста *Тялото-инструмент, Антропологични фактори и практиките в съвременното изкуство; утилитаризираното тяло; пърформанс; телесни модификации; обектификация; другост*, докторантът акцентира върху традицията на антропоцентризма, противопоставяйки я на развитието на визуалните изкуства от последата трета на XX век. Той аргументирано излага тезата си за превръщането на телесното от обект на изобразяване в „основно поле за социална трансгресия“ т. е. тялото на артиста артикулира нова образна семантика. В тази част на труда Радослав Мъглов не налага агресивно тезата си, а задълбочено представя различните възприятия за употребата на тялото, за преформулирането им, дори за социалното им преосмисляне. Обосноваването на изследователските тези е пряко обвързано с илюстрациите-примери от приложението (Вим Делвоа с работата *Тим*, например). Особено интересна е частта за пърформънс с примери от световни и български артисти. Изследването се фокусира върху автори като Сантяго Сиера, Артфарм и др., които въплъщават практиката за прекрачване на лимитираното усещане за граница и за разширяването на възможностите на телесното. Примерите от съвременното българско изкуство, които са описани в текста и визуализирани в приложението, са акции – пърформънси или провокативни визуални актове на Rassim (пърформънс *Корекции*), на Боряна Росса, Олег Мавромати, Ултрафутуро. Докторантът

коментира идеите на трансхуманизма, обобщавайки теоретичните си търсения през работите и артистичния поглед на Венелин Шурелов и Аркадио Стеларк.

Интересна е артистичната му позиция, на базата на амалгамата от персонални усещания и обективност на процесите в съвременното изкуство в областта на модифициране (моделиране, редизайн) на тялото. Чрез дигиталното, характеристиките на биологичното тяло се предефинират като граница между идентичността в различна цифрова самоидентификация. Или както отбелязва авторът „в контекста на изкуството появата на аватари може да се разглежда, като следствие-отговор на фрагменти от политически пиетети към идентичността (социална, полова)“, като е осезателна силата на аурата на новата медия (стр. 74).

В тази част от изследването Радослав Мъглов отстоява тезата за „телесната другост“ спрямо дълговременния антропоцентричен идеал. За визуалните артисти подмяната на части от тялото (протези) е възможност за разширяване на интерпретативни възможности, а оттам и на търсеното въздействие – често нееднозначно и определено гранично.

Във втора глава от труда *Partes extra partes; жертвоприношение; тялото лишено от виталност; интегритет и фрагментарност на тялото; артистични интерпретации към съдържанието на тялото; тялото на кръст*, Радослав Мъглов интерпретира динамиката във възприемането на посоката на изследване съсредоточавайки се върху смисловия фокус — изкуство/произведение – личен опит, като амалгама от предефинирани усещания и заедно с това материализиране на социални трусове. Той се опира върху семиотичните постановки на Ж. Дерида, Ж. Батай, П. Рикьор като различни акценти и фрагменти от техните теоретични трудове му помагат да изгради и защити личната си изследователска линия и теза за граничното в телесното както и да изгради философски и визуални опозиции.

На базата на персоналните си теоретични предпочитания и есенцията от тях, докторантът отстоява теза, в която граничните, размити допирни точки в основните естетически категории *грозно* и *красиво* създават възможност за

„активна зона на артистична артикулация“. В развитието на текста в главата, Радослав Мъглов се опира в различна степен и на теоретичните (семиотични) търсения на Ф. Сюзюр, на Р. Барт, както и на антропологичните на Клод Леви-Строс. Качество на изследването е личният артистичен и сензитивен опит на автора от неговото съприкосновение с произведения и артисти включени в труда и подложени на анализ. Интерпретациите на тялото като колективен обект, като обект на изследване и провокативна философия намира конкретен израз в приложените и анализирани примери като работите на Берлинде де Брийкере (серия *Актеон*), Вим Делвоа, Питер Бюгенут.

Трета глава на труда (която е частта с най-малък обем) е с фокус върху динамиката на художествени средства и среда, която променя разбирането (а може би и го разширява) за телесното и граничното във въздействието на визията. Подобни естетически преживявания, според автора, са „съвкупност от субективно мисловно отлагане на опит със соматичен произход“. Тезите на текста обвързват артистичния акт, пряко зависим от телесното, с неотменната експанзия, с разширяването на новата граничност във визуално-перформативните изкуства.

Последната част от доктората съвместява глава „заключение“ със също така, задължително формулирани теоретични приноси. Качество на изследването е професионалното внимание, с което е подхотено към ограничените литературни източници, както и към подбрани, съобразно предмета и поставените изследователски тези, илюстративен материал в приложението. Безспорно представеният труд представя и обобщава различни философски, антропологични, куртулологични теории, факти и тенденции посветени на телесното. Авторът отбелязва, че трансформирането на възприятието и интерпретация чрез изкуството „на това което ужасява и отблъсква става през вглеждане в същото това“. Според докторанта опозициите, наслагвайки и размивайки границите, „губят своята опресивна характеристика“, стереотипи и предразсъдъци биват обезсилени и биват изтласкани в периферията на художествените възприятия,

което прави новосъздаваните визуални актове в областта на телесното възможни за разбиране (възприемане) в по-широк социален контекст.

4. Публикации и участия във научни форуми

Направени от докторанта публикации свързани с тезите на труда, са: „Артистично изследване – легитимност, измерения и перспективи“, В: - Изкуство и критика, т.3, бр. 1/2022; както и „Антропологични фактори в развитието на изкуството и дизайна“, Сборник на НХА „Дизайн и изкуства“, 2021. Чрез тези текстове резултатите от дисертационния труд намират своята популяризация в специализирана научна среда.

3. Научни приноси

Представеният труд има безспорни качества в обогатяването на литературата по въпроса, както и на информацията свързана със съвременните практики в областта на визуално-перформативните изкуства. Радослав Мъглов реализира една от целите на изследването, като разширява основата за разбирането на художествените интерпретации на телесното. Тъй като поддържа процеса на непрекъснато конституиране и предефиниране на сложните отношения в динамичната платформа на съвременното изкуство, той се опитва да „преведе“ и осмисли за публиката сложните отношения между тялото-обект и изкуството. Като принос могат да бъдат отбелязани анализите към приложените примери, които спомагат за осмисляне на вече цитираните сложни връзки между автор-тяло и изкуство-публика. Интердисциплинарното изследване на предмета на дисертацията разграничава авторския подход от социалния контекст, чиято динамична природа, непрекъснато трансформира границите на случващото се с тялото в изкуството. Тезите на автора застъпени в дисертацията са насочени към опровержение на съществуващ лимит на крайностите и на тяхното достигане. „Изследването предлага и обосновава идея за гранична зона, която не е крайно

дефинируема, а е по скоро разпознаваема в комплекса от отношения (методи), чрез които тя се проявява“.

Друг съществен принос на труда е фокусът върху артистичния обхват на интерпретации отвъд виталността на тялото. „*Проследяването на генеалогията на изкуството което работи с тялото в неговата фрагментарност отвъд интегритет или с мъртвото тяло е съществено за маркиране на измеренията на граничността по отношение на телесното в изкуството*“.

4. Характеристика на автореферата и препоръки:

Авторефератът е добре направен и коректно отразява структурата и съдържанието на дисертацията.

Препоръки:

Към труда могат да се отправят някои препоръки във формален и съдържателен аспект.

- Текстът се нуждае от финална редакторска намеса, тъй като навсякъде се срещат различни технически, граматически и пунктуационни пропуски.
- На доста места изложението е по-есеистично отколкото жанрът позволява.
- Страниците би трябвало да бъдат оформени по стандартни изисквания.
- Библиографията също следва да бъде подредена по приетите академични стандарти.
- В темата за пърформънс и в текста, и в библиографията трябва да бъде включен и разгледан Орлин Дворянов като визуален артист-пърформър, за когото е естествена практиката базираща се на тялото-платно, както и да бъдат отбелязани теоретичните му тези.

Тези бележки не омаловажават работата на докторанта, а са насочени към по-добрата бъдеща реализация на труда.

Анализите и обобщенията в дисертационния труд биха били от полза в академичната подготовка на студенти от различни специалности, които интерпретират в различна степен проблемите на съвременното изкуство, както и на такива свързани с историята и теорията на концептуалното изкуство у нас.

Приложението и използваната литературата представляват добра основа за бъдеща реализация на труда в самостоятелно книжно тяло.

5. Заключение

Въз основа на изследването и обобщенията в представения труд „ГРАНИЧНОСТ В ИНТЕРПРЕТАЦИИТЕ НА ТЕЛЕСНОТО В СЪВРЕМЕННОТО ИЗКУСТВО“, както и според оценката ми относно приносите и приложенията към текста, имам основание да смятам, че трудът има необходимите качества на дисертационен и да предложа на научното жури да присъди на Радослав Генчев Мъглов образователната и научна степен „доктор“.

Проф. д-р Бисера Вълева

23.01.2023 г.